

بسمه تعالی

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت امور بهداشتی، اداره کل بهداشت

حرفه ای

« طرح ایجاد ایستگاه بهگر » در کارگاه های ۴۹ - ۲۰ نفره

مجری طرح : اداره کل بهداشت حرفه ای

تهیه و تنظیم : دکتر علی اصغر فرشاد

مهندس فاطمه فلکی

مهندس پرویز دهقانی

با همکاری : دکتر علیرضا مافی

مقدمه:

حفظ و صیانت سلامت افراد جامعه طبق بند ۲ ماده ۱ تشکیلات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مواد قانونی مندرج در فصل چهارم قانون کار جمهوری اسلامی ایران به وزارت متبوع واگذار گردیده است. در همین راستا مسئولیت تأمین سلامت، نیروی کار که قشر عظیم جمعیت کشور را تشکیل می دهند نیز به عهده اداره کل بهداشت حرفه ای این وزارتخانه گذارده شده است. این اداره کل به منظور دسترسی شاغلین به حداقل موازین بهداشتی، کارگاه ها و کارخانجات کشور را بر اساس تعداد کارگر به قرار ذیل تقسیم بندی نموده است:

الف: واحدهای تولیدی با بعد کارکنان ۵۰۰ نفر کارگر یا بیشتر به منظور احداث مراکز بهداشت کار.
ب: واحدهای تولیدی با کارکنان ۵۰ تا ۴۹۹ نفر کارگر به منظور تأسیس خانه های حفاظت فنی و بهداشت کار.

ج: واحدهای تولیدی با بعد کارکنان ۴۹ - ۲۰ نفر به منظور ایجاد ایستگاه بهگر.

د: واحدهای تولید با بعد کارکنان ۱۹ نفر یا کمتر که ضمن اعمال نظارت از طریق شبکه های بهداشتی - درمانی، برنامه های آموزشی در زمینه بهداشتی - ایمنی نیز برای آنان با کمک حرف گوناگون و صنوف برگزار خواهد شد.

بر اساس نتایج مستخرجه از سرشماری عمومی نفوس و مسکن در مهرماه سال ۱۳۶۵ مرکز آمار ایران ۹۲٪ از کل واحدهای تولیدی کشور را واحدهای تولیدی کمتر از ۵۰ نفر شامل می گردد و به صورتی است که در بخش صنعت ۵۲٪ در شهر و ۴۸٪ در روستا، در بخش معدن ۱۶٪ در شهر و ۸۴٪ در روستا، در بخش کشاورزی ۱۴٪ در شهر و ۸۶٪ در روستا و در بخش خدمات ۷۷٪ در شهر و ۲۳٪ در روستا مشغول به کار می باشند. کارگران شاغل در این مؤسسات از حداقل تسهیلات بهداشتی - رفاهی برخوردار می باشد و لذا به استناد ماده ۸۵ و تبصره ۱ ماده ۹۶ قانون کار جمهوری اسلامی ایران مرحله

اول طرح آزمایشی ایجاد First Aid station یا ایستگاه بهگر در کارگاه های تولیدی بین ۵۰ - ۲۰ نفر ارائه می گردد. این طرح به صورت پایلوت در ۶ استان کشور به مورد اجرا گذاشته می شود تا پس از بررسی و تجزیه و تحلیل عملکرها و رفع نواقص احتمالی و پیش بینی نشده در کلیه کارگاه های مشمول طرح ایستگاه امداد در کلیه استان های کشور راه اندازی گردد.

این طرح در سه مرحله به اجراء در می آید:

مرحله اول: انتخاب و تربیت بهگر در زمینه نجات و کمک های اولیه به مدت ۵۰ ساعت تئوری و عملی

مرحله دوم: ادامه آموزش بهگر در زمینه بهداشت حرفه ای و حفاظت فنی به مدت ۴۰ ساعت.

مرحله سوم: ادامه آموزش بهگر در زمینه مراقبت های اولیه بهداشتی به مدت ۴۰ ساعت.

۱- اهداف طرح

۲-الف: هدف کلی طرح

ارتقاء سطح سلامت کارگران و پیشگیری در زمینه از کار افتادگی زود رس آنان در اثر بروز سوانح و حوادث در محیط کار.

۲-ب: اهداف اختصاصی

۲-ب - ۱: تربیت بهگر جهت ارائه کمک های اولیه در کارگاه های کوچک به منظور: نجات جان مصدوم ، پیشگیری از آسیب های ثانویه و افزایش احتمال بهبودی مصدوم شامل جلوگیری از خونریزی - مسمومیت ها - شکستگی و در رفتگی - خفگی - شوک - برق گرفتگی و غیره ...

۲-ب - ۲: تربیت بهگر به منظور: ارائه خدمات ایمنی و حفاظت فنی برای کاهش میزان سوانح و حوادث در محیط کار از طریق:

- شناسایی عوامل زیان آور و پیشنهاد تهیه وسایل مناسب در مقابل آن

- کنترل و نظارت بر کار صحیح وسایل حفاظت فنی دستگاه ها

- افزایش استفاده از وسایل حفاظت فنی در محیط کار

۱ - ۲-ب - ۳: ارائه خدمات مراقبت های اولیه بهداشتی برای:

- افزایش دسترسی کارگران به خدمات بهداشتی

- بالا بردن سطح آگاهی های بهداشتی کارگران

- ارتقاء سلامت محیط کار

۲- جمعیت هدف:

کارگران شاغل در بخش صنعت ، معدن، کشاورزی و خدماتی با بعد کارکنان ۲۰ تا ۴۹ نفر

۳- تعاریف:

- ۴-الف: **ایستگاه بهگر** : First Aid Station فضای کوچکی از کارگاه و نزدیکترین محل به بهگر است که قفسه نگهداری وسایل و برانکارد تا شو در آن جا قرار داده می شود.
- ۴-ب: **بهگر کار** : کارگر آموزش دیده ای است که با حفظ سمت اولیه در محل کار به عنوان بهگر انجام وظیفه می نماید.
- ۴-ج: **کیت کمک های اولیه** : کیف بزرگ قابل حملی است که در آن مواد مورد احتیاج کمک های اولیه قرار دارد و در نزدیکترین فاصله ممکن به بهگر قابل دسترسی است
- تعریف کارفرما - کارگاه - کارگر برابر تعاریف قانون کار است.**

۴- وظایف بهگر کار :

- ۵-الف: **کمک** به نجات مصدومین، ارائه خدمات کمک های اولیه پزشکی (خونریزی خارجی - مسمومیت ها - شکستگی و در رفتگی ها - خفگی - شوک - برق گرفتگی و ...) و در صورت نیاز ارجاع مجروح به مراکز بهداشتی - درمانی
- ۵-ب: **تهیه و ارسال آمار سوانح و حوادث** حین کار بر اساس فرم های موجود به مراجع ذیصلاح
- ۵-پ: **نظارت و پیگیری** بر استفاده صحیح از وسایل حفاظت فردی
- ۵-ت: **همکاری** در اجرای برنامه های آموزش بهداشت
- ۵-ث: **همکاری و هماهنگی** با کارشناسان بهداشت حرفه ای و بازرسی کار با اطلاع مدیریت کارگاه برای بررسی و ارزشیابی عوامل زیان آور محیط کار
- ۵-ج: **پیگیری و اجرای** مواردی که از کمیته های حفاظت فنی و بهداشت کار ارجاع می شود.

۶- وظائف کارفرما :

- ۶-الف: **انتخاب و معرفی** کارگران جهت طی دوره آموزشی مطابق شرایط احراز
- ۶-ب: **کارفرما** موظف است نسبت به اعزام فرد انتخاب شده به صورت مأمور جهت شرکت در دوره اقدام لازم به عمل آورد.
- ۶-ج: **فراهم نمودن** امکانات ایستگاه بهگر در واحدهای تولیدی (قفسه فلزی) و تجهیزات مندرج در جدول شماره ۱ و مواد مصرفی ایستگاه امداد.
- ۶-۵: **کارفرما** ملزم به همکاری با بهگر مطابق شرح وظائف او می باشد.

۶-و: کیت کمک های اولیه و مواد محتوی آن برای اولین بار توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تامین خواهد شد. کارفرما موظف است در صورت اتمام مواد و وسائل کمک های اولیه و در صورت مستعمل شدن کیت کمک های اولیه برابر گزارش بهگر و مطابق با فهرست نسبت به تهیه آن ها اقدام نماید.

۶-ز: کارفرما متعهد می گردد که قبل از پایان ۴ سال تعهد خدمت بهگر، وی را از ادامه خدمت در این زمینه منع ننماید و در صورت بروز مشکلات حاد مراتب با هماهنگی مرکز بهداشت شهرستان با تعیین جانشین و اعزام فرد تعیین شده جهت آموزش اقدام نماید. علاوه بر این مکانیسم های تشویقی مناسب از قبیل مرخصی تشویقی، مسافرت های زیارتی، پرداخت پاداش و ... از طرف کارفرما و به صلاحدید وی برای بهگران کار الزامی است.

۷- شرایط عمومی داوطلب بهگری:

بهگر کار از میان شاغلینی انتخاب می شود که:

۷-الف: از کارکنان رسمی واحد تولیدی باشد

۷-ب: حتی الامکان دارای تحصیلات سیکل اول (برابر پایان دوره راهنمائی) باشد.

۷-ج: حداکثر سن ۳۵ سال باشد.

۷-د: توانائی جسمی و روحی مناسب را دارا بوده و قدرت فراگیری برنامه های آموزشی را داشته باشد.

۷-ه: علاقه‌مند به انجام کارهای بهداشتی و کمک های اولیه باشد.

۷-و: با محیط کار و دستگاه های موجود در کارگاه آشنائی داشته باشد.

۷-ز: افرادی که در زمینه کمک های اولیه و ایمنی سابقه داشته باشند در اولویت خواهند بود.

۷-ح: سپردن تعهد کتبی مبنی بر انجام وظیفه به عنوان بهگر کار حداقل به مدت ۴ سال پس از آموزش

۱- نحوه انتخاب بهگر کار:

ضمن توصیه کارفرما توسط واحد بهداشت حرفه ای منطقه در مورد طرح تربیت بهگر کار به پیشنهاد کارفرما افراد واجد شرایط به معاونت بهداشتی - درمانی استان معرفی می گردند. مدیریت بهداشت حرفه ای استان موظف است یک نفر از افراد معرفی شده را طبق دستورالعمل ارسالی انتخاب و ضمن اعلام مراتب به کارفرما نسبت به شرکت وی در دوره آموزشی اقدامات لازم را مبذول نماید.

۲- زمان اجرای طرح:

نخستین بخش طرح ایجاد ایستگاه بهگر و انتخاب و تربیت بهگر کار در زمینه کمک های اولیه است.

پس از پایان موفقیت آمیز مرحله اول که شامل آموزش بهگران در زمینه کمک های اولیه می باشد به فاصله هر ۳ ماه یک بار ارزشیابی فعالیت بهگران صورت گرفته و مراحل دوم و سوم طرح نیز برابر برنامه های تنظیم شده به اجرا در خواهد آمد. این طرح به صورت آزمایشی ادغام بهداشت حرفه ای در سیستم شبکه به شرح زیر:

استان اصفهان = شهرستان اصفهان

استان خراسان = شهرستان مشهد

استان گیلان = شهرستان رشت

استان چهارمحال و بختیاری = شهرستان شهرکرد

استان یزد = شهرستان یزد

در ۲۰ واحد تولیدی ۲۰ تا ۴۹ نفره در هر شهرستان به اجراء در خواهد آمد و در صورت موفقیت آن، آئین نامه های مربوط تهیه و جهت اجراء ابلاغ خواهد شد.

۳- نیازهای طرح

الف: نیروی انسانی جهت آموزش:

کارشناسان بهداشت حرفه ای در ستاد و مراکز بهداشت استان ها به کمک مربی دانشکده پرستاری، مامایی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی استان و کارگران منتخب به عنوان آموزش گیرنده خواهند بود.

ب: تجهیزات برای یک دستگاه بهگر:

- برانکارد تاشو
- قفسه ای جهت نگهداری وسایل کمک های اولیه
- کیت کمک های اولیه شامل مواد و وسایل کمک های اولیه برابر لیست سرانه در یک سال (پیوست)
- اتل دست و پا
- ابتدا کارشناسان و کاردان های بهداشت حرفه ای شهرستان مجری طرح آزمایشی طی یک کارگاه دو روزه و برابر طرح درس پیوست نسبت به کلیات طرح و اجراء آن آشنائی پیدا

خواهند کرد. سپس مجریان هر شهرستان بلافاصله پس از مراجعت به منطقه خود، برنامه عملیاتی مربوط را تهیه و برای تأیید به اداره کل بهداشت حرفه ای ارسال خواهند نمود. محتوای آموزش کمک های اولیه برای بهگران کار برابر لیست پیوست است.

عنوان : کارگاه مشورتی مرحله اول طرح آزمایشی ایجاد ایستگاه بهگر در کارگاه های ۲۰ تا ۴۹ نفر

هدف کلی : آگاهی کارشناسان و کاردانان بهداشت حرفه ای در نحوه ایجاد ایستگاه بهگر در کارگاه های ۲۰ تا ۴۹ نفر

اهداف اختصاصی :

شرکت کنندگان پس از پایان این کارگاه باید:

- با نحوه تعیین کارگاه های واجد شرایط ایجاد ایستگاه بهگر آشنا شوند.
- با نحوه ارتباط با کارفرمایان و توجیه آن ها در اجرای طرح آشنا شوند.
- با نحوه انتخاب بهگر کار مناسب آشنا شوند.
- با نحوه آموزش بهگران کار در زمینه کمک های اولیه و ایجاد ایستگاه بهگر آشنا شوند.
- با نحوه گزارش دهی بهگر کار و بازخوراند به آنان آشنا شوند.
- با نحوه ایجاد ارتباط بین ایستگاه های بهگر با سایر مراکز بهداشتی - درمانی منطقه آشنا شوند.
- با نحوه نوشتن طرح درس آشنا شوند.
- با محتوی آموزش کمک های اولیه مورد نیاز آشنا شوند.

گروه هدف: رؤسای مراکز بهداشت شهرستان - کارشناسان و کاردان های بهداشت حرفه ای شهرستان های مجری طرح آزمایش ایستگاه بهگر خواهند بود.

نوع آموزش : کارگاه آموزشی

آموزش دهنده : کارشناسان بهداشت حرفه ای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

مکان : تهران - اداره کل بهداشت محیط و حرفه ای

مدت آموزش : دو روز

تاریخ برگزاری : ۶ لغایت ۷ دی ماه ۷۳

برگزار کنندگان : کارشناسان اداره کل بهداشت حرفه ای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

مواد و وسائل مورد نیاز آموزشی : وایت برد - اورهد - کاغذ شفاف - کاغذ